

ОКО 60 АКЦИЈАША УЧЕСТВОВАЛО У ОБНАВЉАЊУ СТАРОГ ЦРНОГОРСКОГ СЕЛА МАЛИ ЗАЛАЗИ

Дружење за памћење у Малим Залазима

Оживјело старо гувно

■ Учесници акције пјешачили су преко три километра, носећи у ранцима по један или два цријепа како би се замијенили дотрајали и недостајући дијелови на крову куће направљене 1898. године

Акцијаши очупљени на старом гувну

КОТОР – Чланови Планинског клуба „Вјеверице“ из Котора, Херцег Новог и Тивате, архитекте Центра за одрживи развој „Expedition“, заједно с колегама из Србије и Француске, као и представници пројекта „Залази“ учествовали су ове недеље у акцији оживљавања старог црногорског села Мали Залази које се, заједно са још три напуштена села, налази на планинском платоу изнад насеља Свети Стасије, на око хиљаду метара

надморске висине. Ово подручје се налази у бафер зони културно-историјског и природног подручја Котора, уписаног на УНЕСКО-ову листу свјетског наслеђа и у близини Националног парка „Ловћен“ и предмет је пројекта „Валоризација руралног наслеђа у Црној Гори“, којег финансира Фондација „Hedley Trust“ из Велике Британије.

Учесници акције пјешачили су преко три километра, по стрмој каменитој стази, поред

фасцинантног Киклоповог ока, природно уклесаног у камену, носећи у ранцима по један или два цријепа како би се замијенили дотрајали и недостајући дијелови на крову куће направљене 1898. године, чији је власник Марко Дудић, члан клуба „Вјеверице“, био домаћин склопа од око 60 акцијаша. Између остатака кућа посадили су и стабљике бора,

а отворили су и врата цркве Св. Јована Крститеља, старе 350 година. Бошко Ивано-

вић, Старозалажанин, донио је нове прозоре за цркву, јер су стари иструлили. Као некад, када су се овде пјевале пјесме и вршило жито, очупили су се на највећем сеоском гувну.

– Посебно ми је драго што је дошло пуно људи. Прикупљени материјал ћемо обрадити, припремићемо публикацију о овом простору и дефинисати

Жичаром кроз „Ждријело“

– Лијепо би било да се обнове кровови... До земљотреса 1979. у Малим Залазима су живјеле 33 породице, послије су три фамилије 15 година долазиле љети, али данас их је све мање. Жеље су једно, а могућности друго. Овдје је живот био тежак, па су стари причали младима да иду, тако да би данас, под овим условима, било врло тешко вратити се. Кад би макар било превоза, можда би се више њих одлучило на повратак. Могуће је направити жичару, која би пролазила код „Ждријела“ између два убла (базени са водом) на улазу у село, између Светог Стасија и Криве улице – каже Славко Матковић, чији је дјед Паво живио у Малим Залазима прије стотину година. Славко живи у Котору и повремено навраћа у породичну кућу.

смјернице које би требало да буду од користи и за заштиту и ревитализацију осталих села, која нијесу заштићена на националном нивоу, иако посједују вриједности и потенцијал посебно за нове грани туризма, као што су планинарење, слободно пењање, рурални и еко-туризам – каже Александра Капетановић, координатор пројекта.

Према ријечима водича Влатка Булатовића, иницијатора пројекта, ово село на траси планинско-приморске трансверзале омиљена је дестинација бројних љубитеља планинарења. Десетак парова љетос је боравило у кући Дудића, одушевљени су ноћењем на слами, уз ватру на огњишту, миром и звучима природе.

– Нашили смо на изванредно гостопримство домаћина, старосједелаца... Надамо се да ће ово село неко примијетити и да ће старе куће да се поправе и да заживи туризам – каже Маријан Шантић, који је на огњишту скривао ручак за све.

Поред куће Дудића, налазе се и куће или остаци зидова кућа породица Матковић, Ивановић и Пејановић који су се временом раселили, али, вођени зовом предaka, пеки и даље долазе и одржавају своја имања. Сва четири братства 6. октобра славе Св. Јована Крститеља.

У породичној кући изграђеној 1936. године Славко Матковић чува гусле, ждрмље, просуље, пеглу, сач, пријепољу, трипнијере, камастре, витрине и тијештијак за сир, а у поду је прашница која је служила за чување кртоле и вина. Он се присјећа како су некад људи ишли у мобе помажући ониме ко гради кућу. Тако је било и послије земљотреса када су санирани кров – на двије магаре и магарца донијели су двије хиљаде цигли из Доброте у Мале Залазе уз помоћ комшија који су туда пролазили за Ђеклиће.

Село Мали Залази нема струје, али има воду из бистићерне.

М.Д.ПОПОВИЋ